

ZACHOWANIA DYSSOCJALNE MŁODZIEŻY W PRZESTRZENI INTERNETOWEJ. IMPLIKACJE PEDAGOGICZNE

AGNIESZKA KOLEK

Uczelnia Warszawska im. Marii Skłodowskiej-Curie

Wprowadzenie

Tematyka zachowań dyssocjalnych, związanych z funkcjonowaniem młodych osób w cyberprzestrzeni, jest coraz częściej podejmowana przez badaczy (Andrzejewska, 2014; Bednarek, 2014; Gajda, 2004; Galanciak, 2015; Izdebska, 2007; Kozak, 2011; Siemieniecki, 2003; Tanaś, 2007; Tuszyńska-Bogucka, 2012; Young, Klausning, 2009 i in.). Zarówno środowisko akademickie, jak i środowisko praktyków, pedagogów, klinicystów, pochylają się nad problematyką negatywnych konsekwencji korzystania z Internetu, koncentrując się zwłaszcza na podstawowych sferach rozwoju młodego człowieka: poznawczej, emocjonalnej, behawioralnej, społecznej.

Dotychczasowe refleksje i próby systematyzacji zagrożeń dotyczą raczej perspektywy rozwojowej, warto zatem poszerzyć eksplorację poznawczą o kontekst psychopatologii i elementów psychiatrii. Przekraczanie granic psychologicznych u młodzieży, czy to w rzeczywistości realnej czy wirtualnej, wiąże się niejednokrotnie z zagrożeniem nie tylko struktur emocjonalnych, lecz także z zagrożeniem życia i zdrowia.

Dotychczas terminu „dyssocjalne zaburzenia” używano w kontekście zaburzeń osobowości. Natomiast zjawisko uporczywych

zachowań dyssocjalnych wobec rówieśników, przesyconych dezaprobatą, obwinianiem, wykluczeniem czy agresją, występuje coraz częściej w przestrzeni Internetu. Owa częstotliwość predysponuje do przełożenia tej terminologii na sferę zachowań internetowych. Ważne, że młodzież przejawiająca postawę dyssocjalną w sieci nie musi prezentować takich cech w świecie realnym.

Zachowania dyssocjalne – perspektywa psychopatologiczna

Do komponentów zachowań dyssocjalnych jako zachowań antyspołecznych zaliczyć można: brak poszanowania dla norm społecznych, brak umiejętności wyciągania wniosków z doświadczeń, nawet z doświadczanej dezaprobaty czy kar, brak umiejętności przewidywania konsekwencji własnych zachowań i decyzji, deficyty w rozumowaniu w kategoriach moralnych i brak poczucia winy, chroniczne poczucie pustki i nudy, brak umiejętności odraczania gratyfikacji, niska tolerancja na frustrację, brak odpowiedzialności i bez troska, problemy z kontrolą sfery emocjonalno-popędowej, niski próg wyzwalania agresji, nieliczenie się z uczuciami innych, tendencje do manipulowania innymi, instrumentalne traktowanie innych

osób, konfliktowość, racjonalizacja własnego zachowania irracjonalnego (Imielski, 2012, zasób internetowy). Zachowania te wyrażają się w poszczególnych zjawiskach świata wirtualnego.

W klasyfikacji ICD 10 do zachowań dysocjalnych zalicza się: „nieodpowiedzialne i antyspołecznie zachowania osób, które przejawiają zaburzenia, zachowania agresywne, antyspołeczne, nieodpowiednie, występujące od wczesnego dzieciństwa z którymi społeczeństwo nie potrafi sobie poradzić” (Puri, Treasaden, 2014, s. 301). Odpowiednikiem tego rozpoznania w DSM 4 jest antysocjalne zaburzenie osobowości a także kategoria: „osobowość chwiejna emocjonalnie – typ impulsywny”. Zachowania dysocjalne diagnozuje się u młodzieży powyżej 15. r.ż, wcześniej występują zachowania agresywne.

Zachowania dysocjalne to określenie dotyczące poszczególnych zachowań, w przeciwieństwie do zaburzeń dysocjalnych osobowości rozumianych jako trwała zmiana osobowości. Zaburzenie osobowości to utrwalone wzorce zachowań, które odbiegają od przeciętnych wzorców przyjętych w danej kulturze, charakteryzujące się trudnościami w wielu zakresach funkcjonowania psychologiczno-społecznego (Jakubik, 2011, s. 416).

Przeniesienie relacji społecznych w świat wirtualny wiąże się tym samym z pojawieniem się zjawisk negatywnych, nacechowanych okrucieństwem, brakiem empatii, lekceważeniem norm, reguł zobowiązań społecznych. Psychiczna ucieczka przed problemami rzeczywistości „jest dziś łatwa jak nigdy dotąd, lecz okazuje się, że jak nigdy dotąd – niebezpieczna” (Galanciak, 2017, zasób internetowy).

Zasadna wydaje się refleksja o występowaniu zachowań dysocjalnych młodzieży w przestrzeni internetowej. Czy Internet nasila lub nawet generuje aspołeczne postawy? Czy młody człowiek może przenieść i utrwalić wzorzec zachowań dysocjalnych internetowych na rzeczywistość realną?

Wybrane zachowania dysocjalne w przestrzeni internetowej

Zjawisko trollingu

Jednym z najnowszych zjawisk zagrażających bezpośrednio młodemu uczestnikowi sieci jest trolling; ma on związek z nieodpowiednim, antyspołecznym zachowaniem wobec innych uczestników sieci, co przejawia się w aktach agresji werbalnej lub audiowizualnej. Troll ma poczucie bezkarności i anonimowości, informując o swoich poglądach, często naruszających dobra osobiste innych osób (Hardaker, 2010, zasób internetowy). Z innej strony, trolling to intencjonalne działanie, polegające na publikowaniu kontrowersyjnych treści, mających na celu wzbudzenie reakcji użytkowników sieci. To specyficzna, werbalna pułapka na emocje innych osób, ponieważ „troll robi to tylko dla zabawy” (Buckels, Trapnell, Paulhus, 2014, s. 1, zasób internetowy). W takiej interpretacji zjawisko trollingu jest postrzegane jako przejaw agresji instrumentalnej, manipulacyjnej, nie wprost.

Cyberbullying

Zjawisko agresji elektronicznej można interpretować w kategoriach świadomego aktu, którego celem jest skrzywdzenie, zadanie bólu bądź zniszczenie dóbr materialnych/niematerialnych danej osoby. Cechami immanentnymi agresji elektronicznej są: powtarzalność i cykliczność aktów agresji; brak równowagi sił – w rozumieniu ofiary sprawca ma przewagę fizyczną lub psychologiczną; intencjonalność jako działanie w pełni świadome ku deprecjonowaniu ofiary (w komunikacji internetowej, przy wysokim poczuciu bezkarności i anonimowości, zachowanie sprawcy – nastolatka, nie zawsze musi być interpretowana jako w pełni intencjonalne), „osoba może nieświadomie posunąć się za daleko” (Pyżalski, 2012, s. 20). Cyberprzemoc jako agresja przy wykorzystaniu multimediów może manifestować się w różnorodnych formach: smsach,

e-mailach zawierających treść naruszającą dobra osobiste ofiary, poprzez komunikatory internetowe, witryny internetowe, wpisy na forach dyskusyjnych (Kozak, 2011, s. 159).

Typologia agresji internetowej Jacka Pyżalskiego (2011) obejmuje pięć rodzajów agresji elektronicznej: agresja wobec pokrzywdzonych, gdy ofiarami stają się osoby słabsze (np. bezdomni, alkoholicy), nieświadomi często nagrywania i umieszczania ich krzywdzącego wizerunku w sieci; agresja wobec celebrytów, polegająca na nieprzyjaznym, często wulgarnym komentowaniu zdjęć, filmów osób znanych z mediów; agresja uprzedzeniowa wobec idei lub grup, dotycząca całych społecznych grup: etnicznych, zawodowych, wyznaniowych lub zjednoczonych podobnymi poglądami, zasadami, wartościami. Kolejnym typem agresji jest agresja przypadkowa; w sytuacji wiktyimizacji nie istnieje żaden powód ataku, a o wyborze ofiary decyduje impuls czy przypadek. Ostatni rodzaj agresji elektronicznej to cyberbullying, rozumiany w tej charakterystyce jako przejaw agresji rówieśniczej (tamże, s. 205–206). Ten sam autor przedstawia węższą ze względu na znaczenie i grupę sprawcą, typologię agresji elektronicznej, stosowanej przez młodzież szkolną. Do przejawów tego typu agresji należą kolejno: mobbing elektroniczny wobec rówieśników, agresja elektroniczna wobec nauczycieli, agresja elektroniczna ze strony lub w kierunku osób nieznanymi, oszustwo elektroniczne, agresja elektroniczna związana z relacją osobistą, agresja elektroniczna wobec celebrytów, agresja elektroniczna w kontekście dowcipu oraz agresja elektroniczna w postaci gróźb karalnych (Pyżalski, 2009, s. 188).

Przyjęcie innej nomenklatury na określenie agresji internetowej proponuje Iwona Ulfik–Jaworska (2009). Charakteryzując zjawisko krzywdzenia innych przy użyciu współczesnych technologii komunikacyjnych, używa terminu „cybermobbing”. Powołując się na analizę literatury przedmiotu, cytowana autorka proponuje następu-

jące rozróżnienie zachowań definiujących zjawisko cybermobbingu: przesyłanie obraźliwych wiadomości, w których sprawca ośmiesza i upokarza inną osobę poprzez czat, grupy dyskusyjne; przesyłanie okrutnych wiadomości przy pomocy poczty elektronicznej lub telefonów komórkowych, umieszczanie na stronie internetowej lub rozsyłanie innym użytkownikom sieci obraźliwych, przykrych i kompromitujących treści o ofierze; podszywanie się pod ofiarę; upublicznianie treści wcześniej podstępnie wyłudzonych od ofiary (w formie zdjęć, filmów, wypowiedzi); wykluczenie społeczne z cyberprzestrzeni; zastraszanie ofiary, nagrywanie ofiary w sytuacji kłopotliwej i upokarzającej (tamże, s. 207).

Seksting

Seksting to zjawisko erotyzacji kontaktu internetowego poprzez przesyłanie treści o charakterze erotycznym (własnych zdjęć, filmów) przy użyciu sieci lub telefonu komórkowego.

Badania określające skalę powszechności zjawiska sekstingu w Polsce, jak i jego psychologiczno-pedagogiczne komponenty (motywacje, konsekwencje), podjęli Katarzyna Makaruk i Szymon Wójcik. Grupę badawczą stanowiły nastolatki (15–19 lat), wśród których 34% przyznało, że choć raz otrzymało taką wiadomość. Na pytanie o motywację wysyłania zdjęć 69% młodzieży wskazywało na flirt z osobą, z którą pozostawali w relacji bliskiej, 40% młodzieży wskazało na chęć zwrócenia na siebie uwagi a 30% wysłało zdjęcie jako odpowiedź na prośbę o takie działanie (Makaruk, Wójcik, 2014, zasób internetowy, s. 10).

Cyberseks

Cyberseks to internetowa aktywność seksualna polegająca na erotyzacji kontaktu poprzez sieć komputerową Internet umożliwiająca użytkownikom „podawanie się za dowolną osobę, zmianę płci, redukcję obaw przed zbliżeniem, redukcję obaw przed przemocą seksualną czy wykorzystaniem,

poczucie panowanie nad związkiem, indywidualizm dozowania doznań” (Skrzypulec-Plinta, 2012, zasób internetowy, s. 33). Internetowa aktywność seksualna może przerodzić się w „nałogową regulację emocji”, czyli system uzależnieniowy.

Internetowy efekt Wertera

Efekt Wertera jest przykładem zjawiska psychospołecznego nazywanego dowodem społecznej słuszności. Polega on na wzroście liczby zachowań dysfunkcyjnych po medialnym ogłoszeniu wzorców takiego zachowania (np. samobójstw). W sieci mamy do czynienia z niepokojącym efektem naśladownictwa wśród młodzieży w wielu wymiarach ich funkcjonowania. Do najczęstszych można zaliczyć:

1. Strony www i blogi promujące anoreksję: „pro-ana”, skupiające tysiące młodych użytkowników. Dziewczynki używając nomenklatury anoreksji, zmiękczają i skracają nazewnictwo choroby. „Znowu zaprzyjaźniłam się z Aną”, „Wszystko czego nie zjesz sprawia, że jesteś bliżej ideału. Nie pozwól, by jedzenie Tobą rządziło. Porażka nie wchodzi w rachubę”, „Co mnie żywi, niszczy mnie” – piszą, opowiadając i interpretując w kategoriach pozytywnych zaburzenia odżywiania (zasób internetowy, <http://pro-ana-anoreksja.blog.onet.pl/>). Zdaniem Małgorzaty Kowalewskiej: „Ruch blogerek «Pro-ana» można uznać za rodzaj internetowej «grupy społecznej», która ceni swoją odrębność, wytworzyła swoiste zasady i pewnego rodzaju regulamin, kieruje się zaspokajaniem tożsamy potrzeb, a także posiada jednolity system wartości i norm” (Kowalewska, 2013, s. 92).
2. Strony www i blogi promujące zachowania autodestrukcyjne, takie jak: samookaleczanie, parasamobójstwa, samobójstwa. Treści motywujące do samozniszczenia jako intencjonalnego zachowania autoagresywnego nakierowanego bezpośrednio lub pośrednio na siebie samego są destrukcyjną inspiracją dla wielu młodych

ludzi. Dzieci oprócz treści zamieszczają na blogach zdjęcia ran, opisując szczegółowo sposoby i narzędzia autookaleczeń (zasób internetowy, <http://samookaleczanie.blog.onet.pl/>).

Griefing

Griefing to zespół zachowań w Internecie zakłócających godne funkcjonowanie innych użytkowników sieci. W definicję griefingu wpisują się formy naruszania przestrzeni psychologicznej (natarczywość, złośliwość, ataki na obiekty wirtualne w światach wirtualnych) poprzez wykorzystanie mediów cyfrowych (Topol, 2013, s. 124). Wydaje się, że choć znaczeniowo definiendum griefingu jest tożsamy z cyberbullyingiem, to samo zjawisko griefingu odnosi się do świata wirtualnego wewnątrz sieci, np. uszkodzenie innym graczom w grach typu MMORPG lub w wirtualnych światach typu *second life*.

Hejting

Hejting internetowy to zachowanie społeczne polegające na używaniu obelżywego języka, pogardliwej ocenie różnych zjawisk, obrażaniu zarówno rozmówców, jak i różnych innych podmiotów, wyrażaniu agresji i nienawiści pod ich adresem. Jest to zjawisko ograniczone do sfery Internetu i wyraża się wyłącznie w postaci werbalnej. Zwykle dotyczy innych osób bądź grupy. Zachowania określane tym mianem naruszają zarówno powszechnie przyjęte w społeczeństwie normy nieformalne dotyczące grzeczności, jak i normy prawne, które chronią godność człowieka (Juza, 2015, s. 27).

Badacze zwracają uwagę na przenoszenie i uogólnianie zachowań dyssocjalnych z przestrzeni internetowej na realną. Zjawisko internetowego hejtingu wykracza poza wirtualne granice i ma konsekwencje w rzeczywistym świecie. „Hejtowanie w Internecie zmienia społeczeństwo, które stopniowo oswaja się z coraz wulgarniejszymi żartami, a jednocześnie znieczula na ludzką krzywdę” (Brzezińska-Waleszczyk, 2016, s. 82).

Józef Bednarek i Anna Andrzejewska (2009, s. 40–41) dokonując metaanalizy postaw dysocjalnych, zwracają uwagę na różnorodność i interakcyjność problemów związanych ze znaczeniem świata wirtualnego w funkcjonowaniu młodzieży.

Podsumowanie

Badania nad zachowaniami dysocjalnymi dzieci i młodzieży (Bandura, Walters, 1968), jednoznacznie wskazują na możliwość utrwalania tych wzorców. Wynika to po pierwsze z frustracji potrzeb przynależności i bliskości, braku przynależności oraz przywiązania emocjonalnego, po wtóre samo zachowanie dysocjalne daje poczucie złudnego efektu katharsis (Borecka-Biernat, 2014, zasób internetowy). Frustracje świata rzeczywistego mogą być przeniesione i rozładowane w świecie wirtualnym. Coraz częściej jednak młody człowiek w tego typu działaniach uzyskuje efekt odwrotny od oczekiwanego, doprowadzając do błędnego koła narastającej irytacji oraz zachowań dysocjalnych.

Świat wirtualny, jak pisze Maciej Tanaś (2015, s. 9), stanowi interaktywne, sztuczne środowisko symulujące świat realny. Jest szczególnie rodzajem doznania, złudzenia, a nie tylko zbiorem technicznych urządzeń. Młody człowiek „swoim zmysłom – zamiast realnej – daje sobie coraz doskonalszą rzeczywistość wirtualną. Zagłębia się w niej zapamiętane i jakże naiwne, niepomny pogłębiającej się izolacji

od realnego świata” (tamże, s. 7). W tym świecie iluzji emocje i frustracje młodego człowieka są jednak dojmująco realne.

Kolejnym czynnikiem nasilającym zachowania aspołeczne w Internecie jest brak korekty wychowawczej owych zachowań. Paralelnie do świata realnego, brak reakcji wychowawców na agresję dziecka rozwija u niego brak umiejętności kontrolowania własnych impulsów i reakcji.

Dlatego tak ważna w profilaktyce zachowań dysocjalnych staje się rola pedagogiki medialnej. W proponowanym przez Bronisława Siemienieckiego podejściu konstruktywistyczno-kognitywistycznym, autor wysuwa dwa istotne wnioski: edukacja medialna powinna być osadzona w aspekcie kulturowym oraz istnieje konieczność interdyscyplinarnych badań z zakresu neurobiologii i edukacji medialnej w obszarze kulturowym (Siemieniecki, 2008, s. 17).

Przed pedagogiką medialną pojawiają się zatem nowe wyzwania, nie tylko edukacyjno-wychowawcze. Wieloparadygmatyczność tej gałęzi nauk pedagogicznych (Galanciak, 2015, s. 251) skłania do włączenia profilaktyki psychopatologicznej jako kolejnego z obiektów namysłu. Niwelowanie zachowań dysocjalnych w przestrzeni internetowej i tym samym nieutralowanie ich jako wzorca zaburzeń osobowości jest możliwe tylko poprzez edukację medialną młodych uczestników sieci, wzmacnianie ich świadomości, refleksyjności oraz myślenia przyczynowo-skutkowego opartego na empatii.

Bibliografia

- Andrzejewska, A. (2014). *Dzieci i młodzież w sieci zagrożeń realnych i wirtualnych. Aspekty teoretyczne i empiryczne*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Bednarek, J., Andrzejewska, A. (2009). Człowiek w obliczu zagrożeń wirtualnego świata. W: L. Jakubowska-Malicka, A. Kobylarek, M. Pryszmont-Ciesielska (red.), *Ponowoczesne konteksty edukacji*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.
- Gajda, J. (2004). *Media w edukacji*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Galanciak, S. (2015). Zamiast zakończenia. Humanistyczne przesłanki pedagogiki medialnej. W: M. Tanaś, S. Galanciak (red.), *Cyfrowa przestrzeń kształcenia*. Kraków: Wydawnictwo APS, NASK, Oficyna Wydawnicza Impuls.

- Izdebska, J. (2007). Obraz dziecka w rzeczywistości upozorowanej – aspekty metodologiczne i empiryczne; W: M. Sokołowski (red.), *Konteksty kultury medialnej. Analizy i interpretacje*. Olsztyn: Wydawnictwo Uniwersytetu Warmińsko-Mazurskiego.
- Jakubik, A. (2011). Zaburzenia osobowości. W: A. Bilikiewicz (red.), *Psychiatria*. Warszawa: Wydawnictwo Lekarskie PZWL.
- Juza, M. (2015). Hejterstwo w komunikacji internetowej. Charakterystyka zjawiska, przyczyny i sposoby przeciwdziałania. *Profilaktyka Społeczna i Resocjalizacja*, 25.
- Kowalewska, M. (2013). Młodzież w przestrzeni poradnictwa internetowego – manipulacja informacją. *Kultura – Media – Teologia*, 14.
- Kozak, S. (2011). *Patologie komunikowania się w Internecie. Zagrożenia i skutki dla dzieci i młodzieży*. Warszawa: Wydawnictwo Difin.
- Puri, B.K., Treasaden, I.H. (2014). *Psychiatria*. Wrocław: Wydawnictwo Elsevier.
- Pyżalski, J. (2009). Cyberbullying – stare wino w nowej butelce. W: L. Jakubowska-Malicka, A. Kobylarek, M. Pryszmont-Ciesielska (red.), *Ponowoczesne konteksty edukacji*. Wrocław: Oficyna Wydawnicza ATUT.
- Pyżalski J. (2011). Agresja rówieśnicza online i offline wśród gimnazjalistów – wybrane uwarunkowania i konsekwencje. W: B. Szmigielska (red.), *Edukacja w dwóch światach offline i online*. Kraków: Wydawnictwo WiR PARTNER.
- Pyżalski, J. (2012). *Agresja elektroniczna i cyberbullying jako nowe ryzykowne zachowania młodzieży*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Siemieniecki, B. (2003). *Technologia informacyjna w polskiej szkole. Stan i zadania*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Siemieniecki, B.(2008). Kognitywistyka a edukacja medialna. W: T. Lewowicki, B. Siemieniecki (red.), *Współczesna technologia informacyjna i edukacja medialna*. Toruń: Wydawnictwo Adam Marszałek.
- Tanaś, M. (2007). O potrzebie pedagogicznej refleksji nad kulturą i językiem mediów. W: M. Tanaś (red.), *Kultura i język mediów*. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Tanaś, M. (2015). Prologomena do pedagogiki medialnej. W: M. Tanaś, S. Galanciak (red.), *Cyfrowa przestrzeń kształcenia*. Kraków: Wydawnictwo APS, NASK, Oficyna Wydawnicza Impuls.
- Topol, P. (2013). *Funkcjonalność edukacyjna światów wirtualnych*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe UAM.
- Tuszyńska-Bogucka, W. (2012). Internet pociąga, zniewala, uzależnia. W: Z.B. Gaś (red.), *Człowiek w obliczu zniewolenia*. Lublin: Wyższa Szkoła Ekonomii i Innowacji.
- Ulfik-Jaworska, I. (2009). Cyberprzemoc czy cybermobbing? Kontrowersje terminologiczne i charakterystyka zjawiska. W: B. Szmigielska (red.), *Psychologiczne konteksty Internetu*. Kraków: Wydawnictwo WAM.
- Young, K., Klausning, P.(2009). *Uwolnić się z sieci. Uzależnienie od Internetu*. Katowice: Wydawnictwo Księgarnia św. Jacka.

Stony internetowe

- Borecka-Biernat, D., 2014, http://bazhum.muzhp.pl/media//files/Przegląd_Naukowo_Metodyczny_Edukacja_dla_Bezpieczeństwa (dostęp: 10.06.2017).
- Buckels, E.E., Trapnell, P.D., Paulhus, D.L., Trolls just want to have fun, Personality and Individual Differences, 2014, <http://scottbarrykaufman.com/wp-content/uploads/2014/02/trolls-just-want-to-have-fun.pdf> (dostęp: 23.01.2015).
- Galanciak, S., https://img.nowaera.pl/dokumenty/pracuje_z_klasa/Ciemna_strona_Internetu.pdf (dostęp: 9.06.2017).
- Hardaker, C., Trolling in asynchronous computer-mediated communication: From user discussions to academic definitions, Journal of Politeness Research 6, 2010, <http://clok.uclan.ac.uk/4980/2/Hardaker,%20C.%202010.%20Trolling%20in%20ACMC.pdf> (dostęp: 2.02.2015).
- Imielski, W., Kim jest psychopata? Osobowość nieprawidłowa o cechach dysocjalnych, 2012, <http://www.psychologia.net.pl/artukul.php?level=641> (dostęp: 12.02.2015).
- Makaruk, K., Wójcik, Sz., Seksting wśród polskiej młodzieży. Wyniki badania ilościowego. Raport Fundacja Dzieci Niczyje, 2014, <http://fdn.pl/badania-fdn> (dostęp: 7.03.2015).
- Skrzypulec-Plinta, V., Problemy seksualne osób uzależnionych. Diagnostyka i terapia osób uzależnionych od seksu, Wolni od uzależnień behawioralnych. Raport pokonferencyjny, Opole, 2012, <http://www.rops->

DISSOCIAL BEHAVIORS OF YOUNG PEOPLE IN THE INTERNET SPACE. PEDAGOGICAL IMPLICATIONS

Abstract

Dissocial behaviors (known as 'conduct disorders') understood as asocial and antisocial attitudes no longer relate to the real world only. The phenomenon of persistent dissocial behaviors imbued with disapproval, accusation, exclusion, or aggression towards peers has been increasingly frequent on the Internet.

Researchers more and more often point to cyberbullying, grooming, griefing, trolling, and hate in the context of asocial phenomena marked with lack of empathy and disregard for norms and rules of social obligations. This article is an attempt to indicate and include selected areas of psychopathology into the field of media pedagogy research.

Key words: dissocial behaviors, cyberbullying, grooming, griefing, trolling, hate, media pedagogy, cyberspace